

Hildringstimer på Lofothavet

-Skal du med den kommagen på Lofothavet??! - Øynene til min aldrende venn stirrer vantro på meg, mens jeg leser "din forbainnade tulling" av hele hans kroppsspråk. -Ja visst - har du ikke lyst til å være med?

Av Anders Øgsnes

Nå hadde jeg ventet et slags positivt svar med stemme som skulle dirre og sprekke av underliggende nostalgi. Mannen har hukommelse hvor hans egne og forfedrenes eventyr fra storhavet ennå lever. "Ikke fan! - Her har man nesten fått skremt livsjuten skremt av seg med opplevelser og historier fullpakket av forlis, frostskafer og koldbrann etter søkkvåte døgn i åpen båt - Aldri i livet!" Jeg skjønner at vi har en smule divergerende perspektiv på temaet Lofotfiske. De gamle måtte. Vi har bare lyst - og lever i en tidsalder hvor "jernfokka", ofte kalt motoren, for lengst har vunnet re-

sens kamp mot klokka.

Kuling på Ofoten

Vi var opprinnelig en glad gjeng på 11 som hadde trosset arbeidsgivernes klager på tapt effektivitet til fordel for lutefisk- og baccalao-auket. Da vi stod på kaia i Narvik, innpakka i ultramoderne flyte- og varmedresser, hadde imidlertid ræksjuka og ryggghaill deaktivert hele fire av oss. I tillegg måtte noen heim tidligere, mens andre skulle komme til etter hvert. Det blåser kuling ut Ofotfjorden når vi legger av gårde i ½ 7-tida på morran.

Denne er vind som drar en nordlandsfembøring av gårde med 10-13 knop. Følgebåten med filmteamet som lager program for "Ut i Naturen", greier å få noen korte gyngende sekvenser av oss, før de forsvinner akterut for resten av turen. Dette er frydefull seilas - dog ikke helt uten innblanding av skrekk. Man må passe på at baugen ikke biter seg skjævt fast i bølgen som nås igjen. Dette kan føre til at båten skjærer seg og kastes rundt. I en båt uten dekk er dette betingelsesløst forlis, som har gjort hundrevis av fiskerfamilier farløse gjennom tidene. I kun to meter sjø på Ofotfjorden er dette

Munnvikene er vanskelig å holde nede i 12 knops fart. Jørgen Wilhelmsen koser seg forbi Vidrek.

ingen stor sak. Samme vinden lager imidlertid mye grovere sjø ute på Vestfjorden, etter tilfart ut Ofotfjorden. Vi er ikke derfor ikke hovmodige, selv om vi fryder oss vilt når Evenes raser forbi på styrbord side.

Ei smul vik i ly for nordaustkulingen kan finnes, og gir tidvis ly for kulinariske opplevelser. Skårunge Gunnar Meyer, utlånt reservehovedsmann fra Gratangen, Gunnar Holmstad, skårunge Gunnar Meyer fra Sandnessjøen, og artikkelforfatteren, hovedsmann Anders Øgsnes

Ankomst Henningsvær

Vi er slitne etter 7 timers seilas med 9 knop i snitt, og middagsmaten i det nedlagte fiskeværer Risvær krever sin pause for ettertanke og avslapning. Værets eneste og aldrende beboer jubler da vi finner fram en ekstra film. Hans kamera er tomt, og det er år og dag siden han har sett råseil og ranke stevner der i været. Den siste etappen foregår mest innen-skjærs, og klokka er ikke mer enn halv åtte på kvelden når vi ankommer Henningsvær. Vi legger til ved siden av

fembøringen "Kjerringøy", vår faste kameratbåt på Lofothavet. "Hildringstimen" og "Kjerringøy" er så langt de eneste nordlandsfembøringene bygget i det nye millenniet, og sjosatt med to dagers mellomrom på sine respektive byggesteder.

I år som tidligere, står vertskapet klar med velkomsten. Det er Torbjørn og Lutta på Nordnorsk Klatreskole som tar gjestfri hånd om gammelbåtmiljøet i Henningsvær, og i år ligger hele fire storer ved kaia der. Det er "Fauskværingen" fra Fauske, "Kjerringøy" fra Kjerringøy, "Hagbart" fra Kabelvåg, og "Hildringstimen" fra Narvik. Mannskapet på hver båt varierer i antall fra fem til ti, så det er volum på latersalvene og allsangen på klatrekaféen "Den siste Viking" når kvelden faller på. Historiene er mange og ordvekslingene bitende:

-Det sei du, som ikkje har meir eiendom enn at du har å gjøre dett fornødne på!

-E e feskar - e pessa i havet!

Hildringstimen - en maritim elg i solnedgang. Foto: Vidar Berg, Avis Nordland.

kuling. - Men han skremmer ikke de prøvede, og vi setter kursen ut til jusahavet. Å andøve en fembøring er ingen enkel sak i en tid da mannens rygg og omgang med årene er på forfallens rand. Det blir å holde båten opp mot vinden med moto-

Fangsten skal selvfølgelig fortæres i der-til egnede omgivelser. Rekk opp hånda alle som har spist skreimolja i løftingen på en fembøring! Steigværing og halskar Jørgen Wilhelmsen, utlånt reservehovedsmann fra Gratangen, Gunnar Holmstad, skårunge Gunnar Meyer fra Sandnessjøen, og artikkelforfatteren, hovedsmann Anders Øgsnes

Nå blir ikke kveldene seine for folk som tar utror klokka halv seks på morrakvisene. Etter et par kalde, er det å finne køyene. Man koser seg med firemannsrom. Mer sosialt slik. Guttene liker en skarp en, litt hæ-hæ'ing og lyging på sengekanten, mens de mest slitne pluggere ørene for noen timer gyngende drømming.

Utror

Nordausten har ikke intensjoner om å slakke av de dagene vi har tenkt å drive fiske. Klokka halv seks om morgenen er vinden enda friskere enn gårdagens lille

ren. Uten mesanseil er dette nesten håpløst. Maskiningeniør og halskar Jørgen Wilhelmsen skisserer patent på nedfellbar mesanmast for løftingtaket. Arbeidstegningene blir sirlig utført og forklart med majones på et par kaviarbrødsquirer som smores på framtofta. Vi får noen skreier over ripa på morrabettet, før vi blir lei av å slite bort pilker i linebruk. Etter to dager på dette viset har vårt motto for turen endret seg fra "skitt fiske" til "skit i fisket". Det er mye morsommere å segle. I denne vinden må man reve betraktelig med seil for å unngå for

og har 43 kvadratmeter seil. Eierne er artikkelforfatteren, Anders Øgsnes og hans kone Sølvi. Båten har hjemmehavn i Narvik, hvor den kan chartres med mannskap.

Mer stoff om tradisjonsbygde nordnordlandske båter finnes i 4-bindsverket "Nordlandsbåten og Åfjordsbåten" av Jon Godal og Gunnar Eldjarn. Denne fåes kjøpt på www.eldjarnbaat.no. En nettportal for tradisjonsbåter er www.hildringstimen.no. I tillegg anbefales bladet "Kysten", utgitt av Forbundet Kysten.

Friluftsliv i gammelbåt

Vi ser en eksplosiv interesse for friluftsliv i gammelbåt. Folk drar bestefars færing ut av nauset, syr seil, og lar seg beruse av adrenalinsparket det gir å beherske 1000 år gammel teknologi. Det er fristende å

sammenligne fenomenet med det som skjedde under "oppdagelsen" av Telemark-kjøring på ski. Nye gammelbåtfrelste sier at man opplever elementene mer intenst på denne måten. Det morsomme er at en ny båt med rigg og seil faktisk er langt rimeligere enn den vanlige lille hytteplastbåten med 6 hk påhenger.

De mest sosiale med gammelbåtbetennelse på hjernen går sammen i båtlag. De reiser investeringer på 2-3 hundre tusen kroner, og får bygget seg større farkoster hvor man kan ha det gøy sammen. Fra midt på 80-tallet frem til i dag, har storbåtmiljøet nordpå økt fra 2-3 seilende båter til omlag 30, og stadig bygges det nye. Siste tilskudd til miljøet er under bygging i disse dager. Det er Gunnar Eldjarn på Kvaløya som bygger en 50 fot

stor nordlandsfembøring. Denne skal til en skole i Asker.

Det arrangeres flere gammelbåttreff i løpet av sesongen, ofte med regatta som hoved-attraksjoner. Vestfjordsseilisen er nok den tøffeste, hvor storbåter fra Bindal i sør til Tromsø i nord møtes til dyst over Vestfjorden. Lofotfisket har også blitt en populær anledning til treff i miljøet. Her møtes man til sosialt samvær på gammelbåtmåten, seiler, lyger og flirer - og fisker litt.

Egne artikler om friluftsliv i gammelbåt

Våre opplevelser vil vi aller helst dele med så mange som mulig direkte på havet. En måte å få folk til å fatte interesse for denne typen friluftsliv, er å formidle opplevelsene i form av reportasjer i aviser og blader. Denne artikkelen fra Lofotturen i 2002, var på trykk i Avis Nordland, Brønnøysund Avis og Seilmagasinet.

I tillegg til det trykte meduim, har Hildringstimen også hatt gjesteopp-tredener i radio og TV. Sjøsettinga ble vist i "Norge i Dag" på NRK 1, og Vidreks egen filmfotograf, Hans Gundersen, har hengt med til Lofoten to år på rad for å fange stemninga på film til et program i "Ut i Naturen".

Nettstedet www.hildringstimen.no har etterhvert blitt det mest besøkte samlingsstedet for gammelbåtentusiaster på nett, og besøkes av mer enn 2000 regulære brukere fra hele skandinavia. En del av medieintressen for nettopp denne fembøringen, kan meget godt skrive seg fra nettstedet. Her finner man diskusjonsforum, aktivitetskalender, markeds-plass, og et stort båtgalleri, hvor alle de store nordlandsbåtene er beskrevet med bilder og tekst sammen med andre tradisjonsseilere fra andre steder i landet.

Jan Arne Hansen fra Bleik skulle være på Lofoten i egen nordlandsbåt, men måtte være på jobb i Orionfly. Til Lofoten dro han i alle fall, og fikk Hildringstimen fra fugleperspektiv. NB! Fotograf: Jan Arne Hansen, Bleik.

nye hav over ripa. Det er en enorm adrenalinrus å oppleve hvordan vinden kan kaste 2-3 tonn båt fra bølge til bølge, og samtidig føle at man virkelig kontrollerer elementene. Filmteamet får gjort spektakulær filming, som sikkert vil lokke ekstremsportsfolket ut på sjøen i gammelbåt! Et Orionfly stryker lavt over oss. Det vipper med vingene, og vi hilser tilbake. Når jeg kommer på jobb, ligger et flyfoto av Hildringstimen i innboksen på datamaskinen. Fotografen var en av de som også skulle være til stede med egen gammelbåt på Lofoten i år. Han var forhindret av jobbarsaker, men fikk gjort en liten Lofottur på sin måte.

Hvorfor?

Det ser ut til å være gjennomgående at mange folk i gammelbåtmiljøet har sine daglige yrker i høyteknologi og på kontor. Eierne av båtene er ofte leger, ingeniører og næringsdrivende med behov for å legge sitt daglige mikrokosmos i datamaskiner og papirer til side. Vi ønsker å føle på elementene. Livet bak tastaturet blir for innadvendt i lengden. Man trenger frisk luft, fart og spenning for å kjenne at man eksisterer. Tanken på at det vi sysler med på fritida, var våre forfedres daglige dont i to tusen år, forsterker vår identitet og tilhørighet. Dette er to av de viktigste elementene i menneskenes eksistensielle plattform, og appellerer til ethvert bevisst individ. Samtidig gir det ettertanke for hvor man befinner seg i livet. Når man føler kontroll på 2000 år teknologi for å temme elementene, lever man sterkt i nuet, og er på høyden med seg selv. Man seiler i Hildringstimen - tida på dagen når sola står høgest, luften er klarest, og vinden er friskest. Hal toppseil my boys hiv ho!

Der er forskjell på trønder og nordlending. Åfjordsfembøringen "Munin" og Nordlandsfembøringen "Grytir" for fulle seil. Foto: Ronald Nicolaisen

Vi har eget klippfiskberg med oss, og det er skam å si at der er trangt om tørkeplassen på heimturen.

sert båt. Skroget er bygget for planing, og hastigheter på 10-15 knop i en kuling er vanlig.

Opprinnelig var de store fembøringene brukt mer til frakt enn til fiske, noe navnet kan indikere. Vi tror det kommer av norrønt fimbr - slank, smekker, og byrding - føringsbåt, kjent fra sagaene. Båttørrelsen ble populær i fisket på midten av 1800-tallet, da garndrifta tiltok, og man trengte stor plass for garnbruk i båten. Imidlertid forsvant båttypen mot århundreskiftet da motordrifta tok over. Den mindre åttringen holdt derimot stand helt til siste verdenskrig, før motoren overtok i allmuens fiske også.

Fembøringen "Hildringstimen" som er sentral i artikkelen var den første Nordlandsfembøringen som ble sjosatt i det nye millenniet. Den ble bygget på gården Alsli, Bindalen på Sør-Helgeland. Jan og Erling Alsli er fjerde generasjon båtbyggere på gården, og mestre for flere av de store nordlandsbåtene som seiler i dag. "Hildringstimen" er knappe 40 fot,